

Глобальний політичний менеджмент: поняття, типологія, методологія

Валерій Бебик,

доктор політичних наук,

проректор Відкритого міжнародного університету
розвитку людини „Україна”

Сучасна глобалістика, котра спочатку досліджувала переважно проблеми світової фінансово-економічної інтеграції та планетарного розуміння екологічних, технологічних і техногенних проблем [1; 8; 9], останнім часом стала суттєво наповнюватися історично-цивілізаційними та політико-культурними компонентами [5; 6; 7], які розширили понятійно-категоріальний апарат і методологічні контексти об'єкта і предмета дослідження політичного менеджменту [3]. Віддаючи належне важливості дослідження зазначених проблем і дефініцій, потрібно, на нашу думку, звернути особливу увагу на політологічне осмислення і глобальне політичне „перезавантаження” системи політичного менеджменту світової спільноти та запровадження нових методів і технологій глобального політичного менеджменту, котрі набувають все більшої ваги в умовах зростання кризових тенденцій у світовій економіці та в міжнародній політиці.

Потреба у формуванні та розвитку понятійно-категоріального апарату глобального політичного менеджменту пояснюється, насамперед, тим, що досі політичні науки (політична теорія і політична праксеологія) робили досить обмежені спроби вийти на міждержавний рівень в межах теорії міжнародних відносин та геополітики, залишаючи поза сферою дослідницьких інтересів цілу низку проблем, які потребують не лише теоретичного осмислення, але й політико-праксеологічного наповнення [1; 8; 12].

Сучасне розуміння процесів міжнародних відносин (у першу чергу – міждержавних і міжблокових), планетарної, цивілізаційно-територіальної та регіональної інтеграції, формування політичних структур, політичних відносин, політичної свідомості і політичної діяльності в межах новостворюваних глобальної держави і глобального громадянського суспільства висувають перед наукою і практикою надзвичайно складні і

принципово нові (за формою і змістом) завдання [1; 3].

Політологічна традиція ХХ століття зосереджувалася переважно на дослідженні проблем суспільства, зорганізованого в певну державу-націю (націю-державу) з нібито паралельним співіснуванням відповідної національної моделі організованого громадянського суспільства (в межах того ж таки суспільства) [4; 8; 9; 11].

Початок ХХІ століття ознаменувався потребою формулювання і становлення нового (практично-діяльнісного) напрямку в надрах політології глобального світу – глобального політичного менеджменту, який має досліджувати закономірності функціонування і розвитку політичної сфери та політичного життя глобального суспільства в контексті управління структурами, які нині народжуються (глобальної держави та глобального громадянського суспільства) на глобальному, цивілізаційно-територіальному, державно-національному, регіональному і локальному рівнях.

В цьому випадку об'єктом дослідження глобального політичного менеджменту, на нашу думку, має стати проблема управління політичною сферою планетарного суспільства, яка повинна комплексно, системно вивчатися й аналізуватися у поєднанні з проблемами управління економічною і духовною сферами глобального суспільства, пов'язаних з політичною сферою глобального суспільства інтегративною функцією інформаційно-комунікаційної його сфери [2; 3; 4].

Відповідно до визначення **об'єкта** дослідження глобального політичного менеджменту сформулюємо і **предмет** такого дослідження:

- теоретичні і практичні проблеми політичного менеджменту новонародженої глобальної держави – через управлінські контексти формування і розвитку глобальних політичних структур (міждержавних, міжнародних урядових і транснаціональних організацій), політичних відносин, політичної свідомості і політичної діяльності в межах глобальної держави;

- теоретичні і практичні проблеми політичного менеджменту новонародженого глобального громадянського суспільства – через управлінські контексти формування і розвитку політичних структур (міжнародних неурядових організацій), політичних відносин, політичної свідомості та політичної діяльності в межах глобального громадянського суспільства;

- вплив глобальних організацій (формальних і неформальних), глобальних політичних відносин, глобальної політичної свідомості і глобальної політичної діяльності на становлення, функціонування і внутрішній розвиток цивілізаційно-територіальних, регіональних об'єднань, держав-націй, локальних (місцевих) самоврядних структур та відповідних моделей, структур та елементів громадянського

суспільства;

- вплив особливостей становлення, функціонування і розвитку окремих суспільств (організованих в держави-нації та національні моделі громадянського суспільства) на політичний менеджмент новонароджуваних глобальної держави та глобального громадянського суспільства тощо.

Методика і методологія глобального політичного менеджменту, на нашу думку, в цілому кардинально не має відрізнятися від аналогічних теоретико-методологічних та методичних підходів, напрацьованих в класичній (традиційній) політології [3; 4].

Єдина принципова різниця полягає лише в тому, що на додаток до політичних проблем суспільства, організованого в державу-націю і відповідну національну модель громадянського суспільства, додаються проблеми взаємин цього суспільства з іншими суспільствами у поєднанні з системним ефектом глобального політичного менеджменту та комплексної взаємозалежності країн світу, який глобалізується. А означений вище системний ефект, наприклад, залежить від впливів на конкретну державу-націю та відповідну національну модель громадянського суспільства з боку глобальної держави, цивілізаційно-територіальних і регіональних об'єднань та локальних структур у поєднанні з відповідними моделями, структурами і елементами громадянського суспільства.

Отже під **методикою глобального політичного менеджменту** будемо розуміти арсенал аналітичних методів вивчення й аналізу функціонування проблем управління політичною сферою глобального суспільства у поєднанні з економічною і духовною сферами цього суспільства, пов'язаних з означеною політичною сферою - інтегративною функцією інформаційно-комунікаційної сфери глобального суспільства.

У свою чергу, під **методологією (технологією) глобального політичного менеджменту** розумітимемо сукупність пізнавальних принципів дослідження проблем управління політичною сферою глобального суспільства у поєднанні з економічною і духовною його сферами, пов'язаних з означеною політичною сферою - інтегративною функцією інформаційно-комунікаційної сфери глобального суспільства.

Ця теоретична і практична дослідницька технологія має бути концептуально та ідеологічно вибудованою та об'єднувати методи класичних політологічних досліджень з методами, процедурами і процесами, технічними прийомами та засобами дослідження, аналізу, перевірки й оцінювання здобутих даних, які використовуються суміжними науками, насамперед теорією міжнародних відносин [3; 11; 12].

Умовно можна виокремити такі групи методів глобального політичного менеджменту:

- загальнологічні: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення,

Валерій Бебик

індукція, дедукція, теоретичне моделювання;

- теоретичні: мисленнєвий (віртуальний) експеримент, математична формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетичний перехід від абстрактності до конкретності;

- соціологічні: вивчення документів (контент-аналіз), анкетування, інтерв'ю, експертне опитування, спостереження, вивчення соціальних настановлень, соціально-політичний експеримент;

- соціально-психологічні: контент-аналіз, когнітивне картування, соціометричне опитування, тестування, шкалювання, спостереження, соціально-психологічний експеримент;

- порівняльно-історичні: історичного опису, конкретно-історичного аналізу, порівняльний, періодизації, хронологічний (у тому числі аналіз хронологічних серій - ARIMA) , ретроспективний;

- емпіричні (експлікативні): практичний експеримент, аналіз статистичного матеріалу, контент-аналіз, івент-аналіз, конкретне моделювання;

- системно-функціональні: системний метод, декомпозиція, композиція, інституціональний та функціональний методи, структурно-функціональний аналіз;

- прогностичні: висновки за аналогією, метод простої екстраполяції, дельфійський метод, метод побудови сценаріїв, аналіз детермінант і змінних, спектральний аналіз, комп'ютерна симуляція;

- діяльнісні (теорії ухвалення рішень): раціональна, послідовних порівнянь, змішано-сканувальна, теорія груп, ігрова теорія тощо.

Окресливши загальні теоретичні засади глобального політичного менеджменту, мусимо усвідомити, що практично-діяльнісні засади функціонування політичної сфери глобального суспільства мають не менш важливе значення, ніж ідейно-теоретичні чи політико-культурні методичні та методологічні підходи, котрі можуть бути використанні при дослідженні сформульованих вище об'єкта і предмета дослідження глобального політичного менеджменту .

Відтак виникає потреба визначити напрями розвитку глобального політичного менеджменту як загальної і головної функції управління глобальним суспільством у контексті дослідження:

- ієрархічно-територіальних рівнів політичного менеджменту;
- базових сфер політичного менеджменту (державно-правової, економічної, соціальної, духовної);

- галузево-функціональних видів політичного менеджменту;

- ієрархічно-регулятивних рівнів політичного менеджменту;

- просторово-часових видів політичного менеджменту.

Відповідно до ієрархічно-територіальних рівнів управління, пропонуємо виокремити такі рівні глобального політичного менеджменту:

- глобальний політичний менеджмент (планетарний рівень управління);
- цивілізаційно-територіальний політичний менеджмент (рівень управління сукупністю держав-націй, об'єднаних спільними цивілізаційними ознаками — західна, православна, ісламська, конфуціанська, індуїстська, буддистська, африканська, латиноамериканська, японська та інші цивілізації);
- державно-національний політичний менеджмент (рівень управління державою-нацією більш відомий під назвами „державне управління” (Public Administration) та „державна політика” (Public Policy);
- регіональний політичний менеджмент (рівень управління територіями, які мають спільні економічні, соціальні, екологічні, етнічні та інші інтереси, кордони яких можуть не збігатися з державними кордонами);
- локальний політичний менеджмент (рівень місцевого управління та самоврядування міста, селищної, сільської ради, комуни тощо).

Відповідно до базових сфер глобального суспільства (правової, економічної, соціальної, духовної) та з огляду на необхідність гармонізації політичних відносин у цьому суспільстві, узгодження інтересів і потреб суб'єктів глобальної політики, слід звернути увагу на дослідження таких видів глобального політичного менеджменту (за сферами суспільного управління), як:

- глобальний політико-правовий менеджмент (забезпечує правове регулювання суспільного життя через діяльність органів глобальної держави, які ухвалюють „глобальні закони”);
- глобальний політико-економічний менеджмент (регулює економічну сферу глобального суспільства, детермінує глобальні економічні інтереси, економічні відносини, економічну політику);
- глобальний соціально-політичний менеджмент (полягає в регулюванні соціальної сфери глобального суспільства, узгодженні соціальних відносин, інтересів і потреб особистостей, соціальних груп, націй, регіонів тощо);
- глобальний політико-гуманітарний менеджмент (спрямований на глобальне забезпечення прав людей в культурній, етнонаціональній, освітній, науковій та інших сферах діяльності);
- глобальний інформаційно-комунікаційний менеджмент (здійснює управління інформаційно-комунікаційною сферою глобального суспільства).

Галузево-функціональний підхід дослідження проблем управління передбачає такі галузево-функціональні види політичного менеджменту:

- кадровий політичний менеджмент (опікується питаннями управління людьми, мотивації, організації та контролю їх політичної діяльності);
- інтелектуальний політичний менеджмент (полягає в управлінні розпізнаванням, аналізом політичних знань, розробкою ефективніших

дій суб'єктів політики і створенням нових знань про політичну сферу суспільства через організацію і здійснення наукових досліджень та культурно-освітню політичну діяльність);

- технологічний політичний менеджмент (відповідає за розробку та реалізацію політичних технологій завоювання, здійснення та утримання політичної влади);

- маркетинговий політичний менеджмент (зорієнтований на організацію, узгодження і взаємодію внутрішнього середовища суб'єкта політики з умовами ринку політичної влади шляхом реалізації властивих цьому суб'єктові управління конкурентних переваг у боротьбі за завоювання, здійснення та утримання політичної влади);

- інноваційний політичний менеджмент (передбачає розробку планів і програм інноваційної політичної діяльності, здійснення узгодженої інноваційної політики, розгляд нових політичних проектів і технологій, створення і організацію діяльності цільових робочих груп тощо з метою підвищення ефективності функціонування суб'єктів політики);

- фінансовий політичний менеджмент (полягає в управлінні фінансовими потоками і ресурсами суб'єктів політики, інвестиційними політичними проектами, в політичному контролі за фондовим портфелем, сприянні нагромадженню фінансових ресурсів суб'єктів політики, перетворенню їх на прибутки з додатковими політичними дивідендами).

З точки зору ієрархічно-регулятивних рівнів управління (правового статусу рішень, сфери охоплення та наслідків управлінських впливів) можна виокремити такі ієрархічно-регулятивні види глобального політичного менеджменту:

- суспільно-політичний менеджмент (поширюється на всю суспільну сферу шляхом ухвалення і реалізації виконання - в межах певного суспільства - міжнародних угод, національних конституцій, законів, постанов тощо, а також методів соціально-психологічного впливу на суспільну свідомість і політичну поведінку суб'єктів та об'єктів політики);

- адміністративно-політичний менеджмент (охоплює своїм впливом регіонально-адміністративні (область, район, місто, селище, село) чи галузеві об'єкти управління (міністерство, відомство) шляхом ухвалення та реалізації адміністративно-правових політичних рішень і відповідних методів соціально-психологічного впливу);

- менеджмент політичних організацій (забезпечує управління і регламентацію внутрішньої діяльності державних і недержавних політичних організацій нормативно-правовими та соціально-психологічними методами; до таких організацій можна віднести такі об'єкти управління, як парламент, уряд, президентську, обласну чи міську державну адміністрацію, органи управління партією чи громадською організацією, штабом виборчої кампанії тощо).

Беручи за основу час дії і наслідки реалізації управлінських впливів, слід, на нашу думку, назвати такі просторово-часові види політичного менеджменту:

- стратегічний політичний менеджмент (спрямований на здійснення довготермінових, стратегічних планів розвитку глобального суспільства, регіонів, груп країн, окремих держав-націй, політичних організацій – міжнародних, регіональних, національних тощо);
- тактичний (операційний) політичний менеджмент (пов'язаний з вирішенням поточних проблем політичного управління глобальним суспільством, регіонами, групами країн, окремими державами-націями і політичними організаціями — щоправда, в межах загальної стратегії розвитку цих об'єктів політичного управління);
- технічний політичний менеджмент (забезпечує безпосереднє управління використанням наявними ресурсами влади: правовими, політичними, матеріальними, інформаційно-комунікаційними, необхідними для реалізації відповідних політичних функцій суб'єктів політики).

Насамкінець зазначимо, що глобальне суспільство (в особі глобальної держави і глобального громадянського суспільства) ще перебуває в процесі свого становлення. У цьому зв'язку ми повинні розуміти, що за умов „недооформлення” об'єкта і предмета дослідження глобального політичного менеджменту (як напрямку політології глобального світу) ми, певною мірою, працюємо на випередження.

І в цьому концептуальному понятійно-категоріальному і методолого-методичному русі глобального політичного менеджменту є як позитив (політична теорія чи не вперше випереджає політичну практику), так і загроза запропонувати рецепти до вивчення і аналізу того, що, можливо, сформується не в таку конфігурацію і не в такі терміни, як передбачає дослідник. Хоча й досить слушно видається думка, що такі „негативи” можна здолати тими ж таки підходами і засобами політичного менеджменту, передбачивши і скорегувавши майбутню політичну реальність строкастого, різновекторного і неоднозначного глобального суспільства.

Література:

1. **Бєбик В., Шергін С., Дегтерьова Л.** Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика. - К., 2006.
2. **Бєбик В.** Інформаційно-комунікаційний менеджмент глобального суспільства: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. - К., 2005.
3. **Бєбик В.** Політична діяльність як об'єкт політичного менеджменту // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Політичний менеджмент. Спецвипуск. - К., 2008. - С. 4 - 25.
4. **Бєбик В.** Політологія для політика і громадянина. - К., 2004.

Валерій Бебик

5. **Бебик В.** Теукри в Єгипті та Малій Азії // Пам'ять століть. – 2008. – № 3. – С. 27 - 36.
6. **Бебик В.** Тисячолітня Україна: діаспори Енеїди // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Вип. 12. – Київ, 2008. – С. 137 – 152.
7. **Бебик В.** Глобальна українська ідея (історична розвідка) // Політика і час. – 2007. – № 6. – С. 41 - 44.
8. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії / За заг. ред. А. Кудряченка. – К., 2007.
9. Порівняльна політика. Основні політичні системи світу / За заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. – Харків, 2008.
10. **Кудряченко А.** та ін. Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – К. : НІСД, 2007.
11. **Ткач О. І.** Модернізація політичних систем країн Латинської Америки (політологічний аналіз). – К., 2006.
12. **Цыганков П.** Теория международных отношений. – М., 2003.